

bi smel po vsej pravici „Štajarsko Kočevje“ imenovati. No, kmalu uže tukaj pošten kmetič piti in jesti ne bo dobil, ako ne bo znal nemško, saj smo uže zdaj tako daleč, da naš občinski predstavnik besedice slovenski ne zna! Šoštanjska gospoda se tako od nekdanj na nemčursko stran pomika, a dan danes uže vsak „spiesbürger“ in rokodelček okolo nemškutarske zastave pleše, katero nekateri nemški hlapčoni tukaj pridno razvijajo. — Zares, žalostno je za Šoštanj, da tukaj v nobenej gostilni, čeravno je skoro pri vsakej drugej hiši oštarija, ni najti slovenskega časnika, iz katerega bi si slovenski obiskovalci kaj novega prečitati zamogli! To je posebno za naše večje gostilne grdo, kojim izključljivo le slovenski kmetje pripomorejo k obstanku. Nemške časnike najdeš skoro v vsakej gostilni, v tukajšnjem „gasthofu“ še celo glasovito „Celjanko“, kojoj neki šoštanjski (?) dopisun tako pridno dopisuje, da mu bo morala gotovo kakšen „penzijo“ za njegovo delavnost zagotoviti. No, s tem še vendar se tolažimo, da je ovi pisac ravno tako umazan, kakor njegova „Celjanka“. Ta „gasthofski“ oštarijaš pa res lepo hvaležnost kaže slovenskim kmetom, koji so mu v tako kratkem času na noge pripomogli, da ima za peščico nemčurskih pivcev dva nemška časnika, za slovenske pivce pa, kterih so skoro vedno prostori polni — nobenega slovenskega lista! Na noge toraj, gostilničarji in tržani, kteri imate še kako iskrico narodnega duha v sebi, naročujte si pridneje slovenske časnike, zanimajte se posebno pri volitvah bolje za slovensko stvar, drugače zna kmalu naš lepi Šoštanj v širokem nemčurskem žrelu izginiti!

Opazovavč.

iz Konjiškega okraja. (Drago zdravništvo.) Moja bolena teta Neža Mraz, posestnica v Žičah, si je dala zdravnika g. Premšaka iz Konjic v Žice, eno uro daleč, štirikrat pripeljati, in je srečno umrla. G. Premšak je računil za te štiri pote 158 gl. in se je pri sodnijske obravnavi dne 19. avgusta t. l. s 100 gl. komaj zadovoljil. Revni njeni žlahti je pak ostalo vsakemu posebej 10 gl. dedšine.

Slake, 27. Kimovca 1881.

Miha Mraz.

iz Konjic. (Šolstvo.) Šolske razmere pri nas v prejšnjih letih, dokler so podučevali sami nemčurski učitelji, so čitateljem „Slovenskega Gospodarja“ uže dovolj znane in ni jih treba omeniti. Jako poboljšale so se razmere od časa, kar delata na naši petrazrednici vrla, narodna učitelja gospoda D. Sarajnik in Š. Cvahte. Vsa vneta za slovenski jezik si prizadevata, da se otroci v našem milem slovenskem jeziku izobražujejo. Pa tudi zvunaj šole marljivo slovenski narod podpirata. Nemški Konjičani se zarad tega zelo jezijo, mi pa kličemo tem vrlim narodnjakom iz sreca doneč „Živijo“, ter prosimo, naj delata še dalje krepko za narodno omiko, ne bojé se

nemčurskih Konjičanov, pa tudi ne novega šolskega nadzornika.

Od sv. Trojice v Halozah. (Uboj). „Posvečujte mojo nedeljo in ona Vam boji sveta, kteri jo bo prestopil, ta bo umorjen.“ Te svetopisemske besede ljudje le prerado pozabljajo. Zanikrni kerčmarji godce najemljajo, ter „plese“ narejajo in to tim raje, čim svetjša je nedelja ali praznik. Zbralo se jih je na kvaterno nedeljo 25. t. m. nekaj razujzdancev — so li bili pri službi božji se ne vé, pri popoldanšnji gotovo ne — v neki krčmi na „ples“, kjer se začnejo prepirati, suvati in iz krčme zgnani, pod milim nebom pobijati. Janez Emeržič dobil jo je z polenom prek glave, da je še v noči svojo dušo izdehnil. — Sodnijska preiskava vbijavca spravlja na dan. Zreli ptički so se poskrili; le enega zasači žendarm, mu naloži 6 polen in „rajkelnov“, s kterimi so se ubijali in ga odpelje na Ptuj v zapor. Ljudje srečevajé ga s poleni obloženega „Gala“ majali so z glavami, rekoč: „S takim „rajkeljnom“ vola vbije, ne le človeka“ in „nesrečni otroci — nesrečnih starišev!“

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Svitli cesar nameravajo obiskati ruskega carja v Varšavi. Na Dunaj pa boče priti italijanski kralj. Blizamo se važnim dogodkom, kajti Bismark baje boče Trst, Kranjsko, Koroško, Štajersko, Tirol, Salzburg, gornjo in spodnjo Avstrijo vzeti našemu cesarju pa dati več turških dežel t. j. Bismark je bil in ostane naš največji sovražnik. Bog varuj Avstrijo! — Deželni zbori nekateri bodo še ta teden zaprti, med temi tudi štajerski. Tukaj so sklenoli domovinsko postavo prenarediti, da bode srenja, v kateroj je kdo prostovoljno in pošteno preživel 10 let, imela zanj skrbeti, ne pa da bi ga rojstnej srenji poslala domov, kakor dosedaj. Ta postava bo kmetom prav pogodila. Dramlje pridejo k Celjskemu okraju. Slovenski poslanec g. dr. Šuc je zahteval, naj se južnej železnici prepové nekaterim tarifam za lesovine manjše nastavljeni, marveč vsi trgovci z lesom naj plačujejo voznino po enakih tarifah. Lesni trgovci smejo hvaležni biti temu poslancu, da je sprožil tako važno reč. — Namesto g. dr. Bleiweisa je g. Graselli imenovan za namestnika deželskega glavarja na Kranjskem. — Tržaški zbor zahteva italijansko pravno akademijo; v Gorici bil je v državni zbor zopet izvoljen grof Koronini. Okolo 200 delavcev v Pragi je podpisalo do državnega zbora, naj ta nedeljsko delanje ostreje prepové; mnogi delavci morajo v mestih delati po nedeljah, pa ne dobijo nič več plačila; če niso voljni pa zgubijo službo. — Deželski predsednik baron Summer v Šleziji je nedavno pri nekej svečanosti bil pa se ni zapela cesarska pesen, ampak prusko-nemška „Wacht am Rhein“. — Hrvatski zbor je vse volitve potrdil ne zmeneč

se za pritožbe. Starčević je djel, da je takšno postopanje: tolovajsko. Ogerski finančni minister je začel davke zopet ostro iztirjevati. — V Kotoru delajo priprave, da regiment d'Este udari proti Bileku.

Vnanje države. Bismark misli, da je sedaj, ko so Francozi v Afriki zapleteni v boj, ruski car v strahu zavoljo nihilistov, najugodnejši čas, svojo Nemčijo porinoti proti Jadranskemu morju. Strašansko vojsko ima res na razpolago, ki pa je tudi draga. Bavarska mora zavoljo prevelikih vojaških potroškov davke pozvišati za 20%. — Zoper turškega sultana nameravajo se vzdignoti Albanci vsaki čas. Tudi v Arabiji in Siriji in v Egiptu vre; turško carstvo razpada. — Italijanski kralj je ukazal dva nova vojaška oddelka sestaviti, 90.000 mož. — Papež so sv. leto podaljšali do 8. decembra. — Francozom v Afriki še se slabo godi, posamezni oddelki so bili tepeni. Mislijo pa si precej pomagati, ko dež silno vročino razhladi. — V Schweitzu so socijalisti vendar obhajali svoj zbor, čeravno so vlade ngovarjale. — Angleži imajo v južni Afriki zopet sitnobe. Hrabri Bojerci se nečejo vsem angleškim zahtevam udati, oni hočejo mogoče neodvisni, sami svoji biti. — Novi predsednik severo-amerikanske republike, Arthur, redko zahaja v javnost, ker se boji, da nebi tudi njega kdo ustrelil, kakor prednika mu Garfielda.

Za poduk in kratek čas.

Čitalnica mariborska.

(Govor g. profesorja Majcigerja ob 20letnici čitalnične.)

„Et meminisse juvabit“.
(Tudi spominj bo koristil).

II. Leta 1860. sta dva odličnika rodoljuba Božidar Rajč in Zmagomir Lipež Maribor zapustila; njima je bližnje leto sledil Davorin Trstenjak. V takih okoliščinah so rodoljubi mariborski le preživo čutili potrebo narodnega središča, domačega ognjišča. S prihodom Dr. Janko Sernca v Maribor so se toraj začeli resni pogovori, ali bi se ne dalo po izgledu Horvaških čitavnic in po podobi Tržaške čitavnice tudi v Mariboru podobno društvo ustanoviti. V to svrhu je dne 17. julija leta 1861 povabil blagi rodoljub dr. Dominkuš nekoliko slovenskih domorodcev mariborskih v gostoljubno svoje stanovanje, da bi pravila bodoče mariborske čitavnice posvetovali, odobrili in visoki vladi v potrditev predložili. V to svrhu se je toraj tam zbralo 16 rodoljubov, katerih imena, kolikor so mi še po 20 letih še v spominju, vam tukaj, slavna gospoda, imenovati hočem. Bili so naslednji gospodje: Dr. Dominkuš, Dr. Janko Sernec, Dr. Val. Pavlič, prof. J. Šuman, prof. B. Šinko, prof. L. Herg, Dr. Ploj. Učitelji: J. Miklošič, Jos. Zemljič, K. Vučnik, Fr. Ferk. Trgovski gospodje: Fr. Švarc, J. Rupnik, B. Ravnikar. Slednjič dr. Prelog in

moja neznatnost. Izmed teh 16 tako rekoč ustanoviteljev mariborske čitalnice so trije vže v večnosti namreč Franc Švarc, dr. Prelog in dr. Paulič. Bodi jim večno častni spomin med slovenskim svetom! V tem shodu so bila pravila bodoče čitalnice posvetovana, sprejeta in pripravljena, da so se mogla visoki vladi v potrditev predložiti. Volil se je tudi odbor, ki boče mlado društvo vladal in sicer dr. Janko Sernec, ker se je dr. Dominkuš v svoji skromnosti te časti odločno branil, za predsednika, profesor Šuman za tajnika in predsednikovega nadomestovavca in dr. Paulič za denarničarja. Nadalejšnji odborniki so bili še dr. Ferd. Dominkuš, prof. Božidar Šinko, prof. J. Majciger in učitelj J. Miklošič. S tem je bila čitalnica v Mariboru ustanovljena ne brez strastnega preučevanja od nasprotne strani, in je brez odloga začela svoje delovanje.

Najete so bile pripravne sobe pri gosp. Šramelnu, pravičnem in poštenem Nemcu, nakupilo se je za prve potrebe pohištvo, omislil se kinč primerne slike slovenskih in slovanskih veljakov na znanstvenem, državnem in cerkvenem polju in poslednjič s posebno pomočjo gosp. dr. Dominkuš in drugih žrtvovalnih rodoljubov tudi glasovir, ktere glasovi še dandanašnji razveseljujejo čitalnično društvo.

Iz tega prvega časa čitalničnega življenja omenjam tukaj izmed drugih le dveh posebnih dogodkov, ki sta za našo čitalnico, rekel bi zgodovinskega pomena.

Bilo je 23. avgusta leta 1861, ko je ljubljeneec slovenskega naroda, slavn, nepozabljivi slovenski pesnik in narodnjak dr. Lovro Toman našo čitalnico z svojim prijaznim pohodom počastil. Ta pohod je dal navdušenemu pesniku povod, da je na prošnjo dr. J. Sernca zložil po mestnem imenu „Maribor“ naši čitalnici za geslo znano pesem „Mar i bor“, ki je bila potem po g. dr. B. Ipavicu, J. Miklošiču in P. Manihu vglasbena pri prihodnji besedi pevana po napevu J. Miklošiča, ker je ta po svoji priprosti lepoti najbolj ugajal našim takratnim pevskim razmeram.

Prečastiti gosp. knezoškof A. M. Slomšek so s pohodom našo čitalnico prvokrat počastiti blagovolili 6. oktobra taistega leta. V ustanovitev našega društva so poklonili o ti priliki koj 100 goldinarjev, ktere so sami v čitalnico prinesli in lastnorčno denarničarju dr. Pauliču izročili z besedami: „To malenkost kot prvi prispevek v ustanovitev mladega gospodarstva.“ „Vsak začetek je težaven, so dejali, in toraj treba mu na pomoč priskočiti.“

Zanimivo je tudi lastnorčno pismo, s katerim so preblagi vladika svoj pristop kot ud čitalnici odboru prijavili. V tem pismu pravijo: „Dokler ne boče čitavnica zoper sv. kat. cerkev, zoper slavno domovino Avstrijo kaj podvzela in dokler boče v miru in spravi z drugimi narodi živela, hočem biti zvest njen ud!“ Res zlate besede, slav-